

B 16 HANDBOK OM RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING (11.6.2010, senast ändr. 26.1.2017)

(Bilaga 1 upphävd 26.1.2017, Bilaga 2 ändr. 1.12.2002, Bilaga 3 ändr. 11.6.2010, Bilaga 4 tillsatt 11.6.2010)

Rättsskyddsförsäkringar har förekommit i Finland sedan år 1968. Försäkringarna har i sin tur spelat en viktig roll som påverkare av rättsvården och främjat medborgarnas möjligheter att hävda sina lagliga rättigheter. Numera har rättsskyddsförsäkringarnas betydelse minskat i någon mån, i synnerhet för privatpersoner, eftersom försäkringarnas maximiersättningar inte höjts i någon större utsträckning sedan 1980-talet. Å andra sidan erbjuder vissa bolag högre försäkringsbelopp mot en särskild avgift.

Tidigare har man inom Finansbranschens Centralförbund samarbetat kring modellvillkor för rättsskyddsförsäkringar. Till följd av den skärpta konkurrenslagstiftningen har detta samarbete upphört och de senaste modellvillkoren upprättades 2006. Varje försäkringsbolag har följaktligen egna försäkringsvillkor som de konkurrerar med. Eftersom det inte längre förekommer något samarbete, kommer försäkringsbolagens försäkringsvillkor i fortsättningen att skilja sig allt mer från varandra. Det är därför viktigt att alltid noga studera de specifika försäkringsvillkoren för varje enskilt rättsskyddsärende.

I rättsskyddsärenden finns det ett försäkringsavtalsförhållande mellan försäkringsbolaget och klienten. Förhållandet mellan klienten och advokaten grundar sig på ett uppdrag. Mellan bolaget och advokaten finns inget rättsförhållande.

Det har legat i såväl advokaternas som försäkringsbolagens intresse att förhållandet dem emellan är gott och problemfritt. Representanter för advokatförbundet och försäkringsbolagen håller fortlöpande kontakt med varandra dels i syfte att försäkringsbolagen ska få information om advokaternas syn på rättsskyddsärenden och faktureringsfrågor, dels för att advokatkåren ska informeras om försäkringsbolagens synpunkter.

VISSA PRINCIPER AVSEENDE ERSÄTTNINGSPRAXIS

Ansökan om rättsskydd/rättsskyddsanmälan

Utgångspunkten för skötseln av ett ärende på grundval av en rättsskyddsförsäkring är att ansökan om rättsskydd lämnas in på förhand och att en tillräcklig utredning om ärendet och de åtgärder som ska vidtas bifogas. Även om det inte är en förutsättning att ansökan lämnas in på förhand, ligger detta i den försäkrades, ombudets och försäkringsbolagets gemensamma intresse. På detta sätt undviks sådana besvärliga situationer då det först efter det att ombudet åtagit sig ett uppdrag upptäcks att ärendet eller en del av ärendet inte omfattas av rättsskyddsförsäkringen.

Anmälan om rättsskydd behövs också för att den avbryter preskriptionen.

Vid ansökan ska det läggas fram en utredning över de ekonomiska intressena i målet, båda parter yrkanden, bemötandena av dessa och i synnerhet om varför ärendet är

tvistigt. Indrivning av en ostridig fordran omfattas inte av försäkringen. Det att gäldenären förhåller sig helt passiv är inte ett uttryck för att ärendet är tvistigt, även om gäldenären skulle ha fått upprepade påminnelser om sin skuld.

Ansökan om rättsskydd ska alltså innehålla uppgifter om ärendet eller målet, parternas ståndpunkter, aktuell domstol samt övriga detaljer av betydelse i anslutning till skötseln av ärendet. Försäkringsbolagen tillhandahåller blanketter för ansökan om rättsskydd. Väsentliga bilagor till ansökan är givetvis stämningshandlingar. Numera kan ansökan vanligen skötas elektroniskt.

Om det finns flera huvudmän i samma ärende ska försäkringsbolaget underrättas om namnen på advokatens övriga huvudmän och respektive försäkringsbolag.

Extraordinära åtgärder

Om huvudmannen förutsätter någon ovanlig åtgärd som inte hör till den normala skötseln av ärendet, ska advokaten på förhand förhandla också med försäkringsbolaget om detta. Som extraordinära åtgärder anses t.ex. sakkunnigutlåtanden, krav på att ombudet ska delta i bolagsstämmor samt huvudmannens "överflödiga" kontakter med ombudet.

På grund av att innehållet i olika rättsskyddsförsäkringar varierar, bör ombudet alltid på förhand förhandla med försäkringsbolaget om huruvida rättsskyddsförsäkringen ersätter till exempel ett sakkunnigutlåtande eller ombudets deltagande i olika bolagsstämmor. Rättsvetenskapliga utlåtanden ersätts inte från försäkringen.

Om alla åtgärder inte är nödvändiga med hänsyn till skötseln av ärendet, ska ombudet och huvudmannen komma överens om huruvida huvudmannen önskar att ombudet trots allt ska vidta åtgärder trots att den försäkrade själv eventuellt måste stå för kostnaderna. Som exempel kan nämnas huvudmannens "överflödiga" kontakter med ombudet.

Meddelande om avgörandet i ärendet till försäkringsbolaget samt överlåtelsehandling

Försäkringsbolaget ska alltid underrättas om avgörandet i ärendet. När försäkringsbolaget faktureras för advokattjänster ska bolaget samtidigt underrättas om avgörandet i saken och i behörig ordning tillställas en överlåtelsehandling.

Enligt rättsskyddsvillkoren är den försäkrade skyldig att till försäkringsbolaget överlåta de utdömda ersättningarna för rättegångskostnader. Överlåtelsen ska dokumenteras med en särskild verifikation. I de fall då skadestånd utdömts och skadeståndsdomen skickats för indrivning, ska advokaten underrätta bolaget om detta. Advokaten ska också underrätta bolaget vart handlingarna sänts för indrivning samt skicka en överlåtelsehandling till bolaget. Ombudet kan också be att de rättegångskostnader som ska tillfalla bolaget redovisas direkt till bolaget. Rättsskyddsärendets referensuppgifter ska anges i all korrespondens så att bolaget kan hänföra de eventuellt indrivna medlen till rätt skadefall.

Om överlåtelsehandlingen skickas till försäkringsbolaget samtidigt med fakturan, påskyndas försäkringsbolagets behandling av ärendet och advokatfakturan.

Fakturering

Rättsskyddsförsäkringen ersätter nödvändiga och skäliga kostnader för skötseln av ärendet. I motiveringen till rättegångsbalken 21:1 konstateras det att ersättningsyrkandet för rättegångskostnader ska vara specificerat så att kostnaderna och ombudets arvode framgår särskilt samt vad dessa består av.

Dessutom måste man också ta hänsyn till anvisningen om advokatarvoden rörande arvodesbestämning och fakturering. Enligt punkt 1.1 i anvisningen ska advokatarvode stå i rätt förhållande till uppdragets art och det arbete som har krävts och även i övrigt vara skäligt.

Som betalare av fakturan är ett försäkringsbolag i en annan ställning än en klient som normalt betalar sin faktura, eftersom försäkringsbolaget inte i alla avseenden känner till de åtgärder uppdraget förutsatt. Det är därför skäl att betona att fakturan normalt är den enda information som försäkringsbolaget får om vad som gjorts i ärendet.

Fakturan ska så noga som möjligt redogöra för vidtagna åtgärder. Försäkringsbolaget nöjer sig inte enbart med det sammanlagda arvodesbeloppet, utan kräver en specificerad faktura. Specifikationer kan göras på två olika sätt. Om faktureringen baseras på debitering per åtgärd ska fakturan specificeras för varje utförd åtgärd inklusive debiterat belopp. Om faktureringen däremot baseras på timdebitering ska fakturan redogöra för debitering per timme och förbrukad tid per åtgärd.

Vid ersättning av rättegångskostnader tillämpas som regel principen om full ersättning. Enligt 5.14 och 7.5 i de vägledande reglerna om god advokatsed och rättegångsbalken 21:1 ska ett ombud till rätten ge in en faktura med anledning av skötseln av uppdraget. Om den till rätten ingivna fakturan med anförda motiv nedsatts genom en lagakraftvunnen dom betalar försäkringsbolaget ersättning enligt domen.

Beträffande fall när advokaten själv sänkt sitt arvode konstateras det i punkt 1.2 i arvodesanvisningen att om en advokat beviljar en klient nedsättning av arvodet och fakturerar försäkringsbolaget med hänvisning till rättsskyddsförsäkringen, ska också försäkringsbolaget beviljas motsvarande nedsättning.

Behandlingen av vissa kostnader och arvodesposter

Enligt 11 § i statsrådets förordning om grunderna för arvoden vid allmän rättshjälp ingår i arvoden en ersättning för allmänna kostnader för advokatverksamhet. Allmänna kostnader är bl.a. kostnader för kontorsmaskiner och övriga fasta kostnader. Allmänna kostnader är även normala utgifter för post, telefon och kopiering.

Således får inte poster av typen lokalsamtal, telefonsamtalsförsök, postavgifter (i specificerade ärenden kan individualiserade och specificerade postavgifter för försändelser till t.ex. utlandet ersättas), utkvittering av handling som avser arvodet, underhandling med tingsrätten i syfte att avtala om tidpunkt för behandling av ärende, fakturaförsändelser, missiv, byråkostnader, "diverse", skötsel av penningtrafik eller redovisning av klientmedel faktureras särskilt med hänvisning till försäkringen.

I fråga om resekostnader tillämpar bolagen ersättningar enligt statens resereglemente. Nämnden för arvodestvister (*upphävd 26.1.2017*) och Försäkringsnämnden följer en praxis där restid i regel ersätts enligt en lägre timtaxa än normal arbetstid.

Indrivnings- och verkställighetskostnader omfattas enligt försäkringsvillkoren inte av rättsskyddsförsäkringen.

Delfakturering för tingsrättens del

De normala faktureringsstidpunkterna är efter behandlingen i underrätt, i hovrätt och i högsta domstolen. Försäkringsbolaget betalar ersättning för den försäkrades rättegångskostnader först då domen vunnit laga kraft eller förlikning uppnåtts.

Försäkringsbolagen har godtagit delfakturering i sådana situationer då det för advokaten uppstår betydande klientkostnader vid den pågående skötseln av ärendet eller då ärendet i övrigt drar längre ut på tiden än normalt. Om det är sannolikt att det dröjer minst sex månader mellan stämningsansökan/bemötandet och den muntliga förberedelsen, kan advokaten skicka en delfaktura till försäkringsbolaget som på grundval av den betalar en ersättning till advokaten för nödvändiga utgifter och ett förskott på hälften av det skäliga arvodesbeloppet.

I fråga om delfakturering är det alltid skäl att ta kontakt med försäkringsbolaget och särskilt avtala om delfakturering med den person som har hand om rättsskyddsärenden.

Delfakturering för hovrättens del

1 Huvudförhandling

En advokat har rätt att fakturera för uppgörande av besvär eller bemötande och för annan skriftlig förberedelse redan innan hovrättens dom meddelas. Detta kan ske om advokaten skriftligt klargör för försäkringsbolaget att det ordnas muntlig förhandling i ärendet. I sådana fall skickas en faktura för det första skedet till försäkringsbolaget sedan den skriftliga förberedelsen slutförts (besvär, bemötande och eventuella utsagor). Faktura för det andra skedet skickas till försäkringsbolaget tillsammans med en kopia av hovrättens dom då huvudförhandlingen slutförts.

2 Skriftligt förfarande

Om det inte ordnas någon huvudförhandling i ärendet, betalar försäkringsbolaget efter det att det skriftliga skedet slutförts antingen den ostridiga delen av fakturan som förskott eller hela fakturan beroende på om det anförts besvär mot rättegångskostnaderna eller inte. Advokaten ska i samband med faktureringen skriftligt meddela att det inte ordnas muntlig förhandling och samtidigt skriftligt förbinda sig att tillställa försäkringsbolaget hovrättens dom eller en kopia av den.

Försäkringsbolagens kvittningspraxis

Försäkringsbolagens beslut om beviljad rättsskyddsförmån skickas till det ombud som gjort ansökan om rättsskydd (rättsskyddsansökan). Om försäkringsbolaget i sitt beslut är

tvunget att föra in sådana sekretessbelagda uppgifter som sannolikt inte omfattas av den fullmakt som beviljats ombudet i samband med rättsskyddsansökan, ska beslutet skickas till den försäkrade. Ombudet ska få ett meddelande om detta. Orsaken till förfarandet kan vara till exempel att försäkringsbolaget har en fordran på den försäkrade och ska då i en ersättningssituation utnyttja sin kvittningsrätt.

Utgående från de förhandlingar som förts mellan representanter för de bolag som beviljar rättsskyddsförsäkring och advokatförbundet, iakttar försäkringsbolagen vanligen den kvittningspraxis som anges i bilaga 2 (Bilaga 2).

Mervärdesskatt och företagets rättsskydd

I de förhandlingar som förts mellan representanter för de bolag som beviljar rättsskyddsförsäkringar och advokatförbundet har parterna kommit överens om bifogade rekommendation om mervärdesskatt när det är fråga om fakturering som grundar sig på företagets rättsskyddsförsäkring. (Bilaga 3).

Advokatfaktura vars belopp nedsatts av rättsskyddsförsäkringsbolaget och anvisning om arvoden

Enligt arvodesreglerna (1.6) har en advokat som får arvode och kostnadsersättning på grundval av rättsskyddsförsäkring inte rätt att debitera klienten större arvode eller kostnadsersättning för de åtgärder som enligt rättsskyddsförsäkringens villkor ska ersättas än självriskbeloppet enligt försäkringsvillkoren, om inte annat är avtalat med klienten vid antagandet av uppdraget. Advokaten måste också inhämta klientens samtycke innan han eller hon vidtar åtgärder som enligt rättsskyddsförsäkringsvillkoren sannolikt inte är ersättningsgilla ur rättsskyddsförsäkringen.

Om försäkringsbolaget har nedsatt en del av fakturans belopp, kan advokaten ta ut denna del av klienten bara om parterna kommit överens om ett sådant förfarande när advokaten tog emot uppdraget.

Om någon del av de åtgärder som uppdraget förutsätter inte omfattas av rättsskyddsförsäkringen och sannolikt inte ens enligt en förhandsbedömning skulle ha hört till de åtgärder som ersätts från rättsskyddsförsäkringen, har advokaten rätt att fakturera klienten bara om denne samtyckt till åtgärderna innan de vidtogs.

Om klienten, dvs. den andra parten i det rättsförhållande som advokatuppdraget utgör, anser att fakturan är för hög, kan klienten hänskjuta sitt nedsättningsyrkande att behandlas enligt det förfarande som avses i 7e § i lagen om advokater. Klienten kan också anhålla om försäkringsnämndens eller konsumentklagonämndens rekommendation i fråga om fakturans belopp.

BILAGA 1

STADGAR FÖR NÄMNDEN FÖR ARVODESTVISTER, ANTAGNA 1.1.1982 (*upphävd 26.1.2017*)

BILAGA 2

FÖRSÄKRINGSBOLAGENS TYSTNADSPLIKT OCH PRAXIS FÖR KVITTNING MOT ERSÄTTNING SOM BETALAS MED STÖD AV RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING (Bilaga 2 ändr. 1.12.2002)

Tystnadsplikt för försäkringsföretag

I lagstiftningen gällande försäkringsföretag har försäkringsbolagen och försäkringsföreningarna (i det följande används om vardera kategorin benämningen försäkringsbolag) ålagts tystnadsplikt som förbjuder dem att till utomstående lämna ut uppgifter om kundernas ekonomiska ställning, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden samt uppgifter om affärs- eller yrkeshemligheter. Den krets av uppgifter som omfattas av tystnadsplikten är vid och den täcker bl.a. alla uppgifter om kundernas ekonomiska ställning. Sålunda är också uppgiften om att försäkringsbolaget har till betalning förfallna fordringar på sin kund en uppgift som omfattas av tystnadsplikten.

Det är möjligt att göra avsteg från tystnadsplikten om kunden ger sitt samtycke till att uppgifter lämnas ut. I rättsskyddsförsäkringsärenden får sålunda uppgifter om kundens eventuella till betalning förfallna premiefordringar eller andra fordringar lämnas ut till ett ombud endast om ombudet av sin huvudman erhållit samtycke till utlämnande av de ifrågavarande uppgifterna och samtycket har tillställts försäkringsbolaget.

Om ett dylikt uttryckligt samtycke inte föreligger får inte försäkringsbolaget till ombudet sända ett ersättningsbeslut som innehåller uppgifter med anknytning till kundens ekonomiska ställning. Ombudet får informeras endast om att försäkringsbolaget i ärendet fattat ett ersättningsbeslut. Ombudet skall härvid av sin huvudman klarlägga innehållet i försäkringsbolagets beslut, dvs. huruvida en rättsskyddsförsäkring kan anlitas eller ej och i vilken omfattning för skötseln av det ifrågavarande ärendet. Det bör observeras, att motsvarande förfarande bör tillämpas i det fall att försäkringsbolaget gör ändringar i sitt beslut gällande rättsskyddsförsäkringen.

Praxis för kvittning mot ersättning som betalas med stöd av rättsskyddsförsäkring

Försäkringsbolaget har rätt att mot ersättning som betalas från en rättsskyddsförsäkring kvitta sina utestående fordringar på kunden i enlighet med de allmänna förutsättningarna för kvittning. Försäkringsbolagen tillämpar vid kvittningen följande förfarande:

1 *Konsumentförsäkringar*

Om försäkringsbolaget vid utfärdandet av ett ersättningsbeslut har till betalning förfallna premie- eller andra fordringar på en kund i konsumentställning, meddelar försäkringsbolaget i sitt ersättningsbeslut till den försäkrade kvittningens maximibelopp och att bolaget kommer att kvitta det ifrågavarande beloppet jämte ränta mot ersättningen.

I övriga fall nämns ingenting om kvittning i ersättningsbeslutet och på försäkringsersättningen tillämpas härvid inte kvittning i fråga om det egna ombudets faktura. Försäkringsbolaget sänder inte heller nya meddelanden, även om andra premier eller andra krav som försäkringsbolaget har och som förfaller efter att ersättningsbeslutet utfärdats inte skulle betalas inom utsatt tid.

2 *Företagsförsäkringar*

När det gäller företagsförsäkringar kan försäkringsbolaget gå tillväga på tre olika sätt:

Försäkringsbolaget kan i sitt ersättningsbeslut meddela att det kvittar alla sina vid tidpunkten för utbetalningen av ersättningen öppna fordringar jämte ränta.

Försäkringsbolaget meddelar i sitt ersättningsbeslut kvittningens maximibelopp och att bolaget kommer att kvitta det ifrågavarande beloppet jämte ränta mot ersättningen.

Om försäkringsbolaget inte i sitt ersättningsbeslut meddelat någonting om kvittning eller om det meddelat maximibeloppet för kvittningen, kan det senare ändra sitt beslut, men härvid tillämpas kvittning på försäkringsersättningen först från det att försäkringsbolaget sänder den försäkrade ett nytt meddelande i ärendet. I dessa situationer informerar försäkringsbolaget ombudet om det nya beslutet och betalar med stöd av försäkringen ersättning enligt det tidigare beslutet för ombudets provisioner och kostnader som uppkommit innan det nya meddelandet sänts.

3 *Ersättning söks efter att målet avslutats*

Om rättsskyddsförmån ansöks först efter att målet avslutats kan försäkringsbolaget kvitta alla sina fordringar som förfallit fram till dess.

BILAGA 3

MERVÄRDESSKATTEN (MOMS) OCH RÄTTSSKYDDET FÖR FÖRETAGEN (11.6.2010)

De mervärdesskatteskyldiga företagen kan dra av den moms som ingår i advokatfakturan från sin egen moms underkastade försäljning. Företagets rättsskyddsförsäkringar ersätter inte moms-delen, eftersom företaget i så fall skulle få mera än det betalar (det s.k. förbudet mot att bli rikare med anledning av försäkringsersättning).

1 Adressering av fakturorna:

Fakturan adresseras till kunden, inte till försäkringsbolaget. Detta är viktigt för att det inte skall uppstå ovisshet om momsen.

2 Fakturan till kunden:

Advokaten skickar till kundföretaget en faktura innefattande självriskandelen och momsen. Dessa poster uppgår normalt till cirka 1/3 av fakturans totalbelopp (i grova drag självriskandelen 15 % + moms 23 %).

3 Fakturan till försäkringsbolaget:

Advokaten skickar en nettofaktura till försäkringsbolaget. I fakturan har som avdrag beaktats försäkringens självriskandel och momsens andel. Med full moms och självriskandel utgör denna nettofaktura cirka 2/3 av fakturans totalbelopp

4 Självriskandelsprocenten:

Bibehålls, men räknas ut utan moms.

Exempel:

Om en advokats arvode är 10.000 €, är självriskandelen 15 %, dvs. 1.500 mk och momsen 23 % dvs. 2.300 €. Fakturans totalbelopp är alltså 12.300 €. Försäkringsbolaget får en faktura om $10.000 - 1.500 = 8.500$ € och kunden en faktura om $1.500 + 2.300 = 3.800$ €.

Modellfaktura bifogas.

ADVOKATBYRÅ

MODELLFAKTURA

ZZ

(I rättsskyddsärende som gäller
mervärdesskatteskyldigt företag)

10.7.2010 1 (1)

XO OY

Betalningsvillkor: 14 dagar netto

Bolagsvägen 1

99199 HELSINGFORS

Dröjsmålsränta: 11 %

Förfallodag:

Ärende: Rättsskyddsärende nr xxx/09; XO AB

XAB AB/Bostads Ab; entreprenadavtal

2009 – 2010

Förhandlingar

Skötsel av ärendet i tingsrätten

(övr. åtgärder såsom tidigare)

Vårt arvode (Moms 23 %) 4. 800,00

Kostnader (Moms 23 %) 1. 200,00

Sammanlagt 5. 000,00

Mervärdesskatt 23 % 1.150,00

Slutsumma 6.150,00

ANDELARNA XO AB/FÖRSÄKRINGS AB

XO Ab:s andel

Självrisk 15 % av 50 000

750,00

Mervärdesskatt

1.150,00

1.900,00

Försäkrings Ab:s andel

4.250,00

Sammanlagt

6.150,00

BILAGA 4

ANVISNINGAR FÖR RÄTTSSKYDDSANMÄLAN OCH FAKTURERING (11.6.2010)

Vid ansökan om rättsskyddsförmån behövs i regel följande information:

Försäkringsbolagets rättsskyddsanmälan ifylld eller en fritt formulerad anmälan med uppgift om:

- försäkringstagarens och den försäkrades namn,
- identifieringsuppgifter (FO-nummer / personbeteckning, försäkringsnummer, kundnummer)
- motpartens namn och eventuella identifikationsuppgifter
- översiktlig beskrivning av ärendet
- en redogörelse för vilken domstol som kan anses behörig att pröva målet (om svaranden befinner sig utomlands, är det eventuellt möjligt att även väcka talan hos underrätt i det land där försäkringen gäller)

Bilagor till anmälan i tvistemål:

- kopior av korrespondens mellan parterna, varav framgår yrkanden i ärendet och datum då yrkandena framstälts samt uppgift om part som bestrider yrkandet och datum då detta skett
- käromål och svaromål, om de redan har upprättats
- beskrivning av den händelse som är föremål för tvisten (t.ex. kopia av köpebrev eller annat avtal som hänför sig till tvisten)

Bilagor till anmälan i brottmål:

- förundersökningsprotokoll
- åklagarens stämningsansökan
- den försäkrades privaträttsliga yrkanden
- svarandens bestridande

Vid fakturering behövs vanligen följande dokumentation (bilagor):

- en till försäkringstagaren adresserad räkning med specifikationer avseende åtgärder och tidsanvändning
- dom, beslut, förlikning eller annan dokumentation över att saken är avgjord
- av räkningen framgående käromål, svaromål, annan relevant korrespondens och relevanta handlingar (t.ex. godsbesiktningsrapport), om sådana inte tidigare inlämnats
- överlåtelsehandling, om försäkringsbolaget inte tidigare begärt den
- uppgift om huruvida försäkringsersättningen betalas till ombudet eller försäkringstagaren